

Datum 2018-06-04
Dnr VON 2018/0057

Riktlinjer för avgiftshandläggning

Sammanfattning

Avgifter för vård och omsorg regleras i 8 kap. socialtjänstlagen (SoL) och avser insatser som hemtjänst, särskilt boende, korttidsboende och hem för vård eller boende (HVB). Det huvudsakliga syftet med riktlinjerna är att säkerställa likvärdig beräkning av avgifter oavsett handläggare. I de nu gällande riktlinjerna för avgiftshandläggning, som antogs av Vår- och omsorgsnämnden 2016, behöver vissa justeringar göras.

Beslutsförslag

Vård- och omsorgsnämndens beslut:

1. Godkänna riktlinjer för avgiftshandläggning för Vård- och omsorgsnämnden, VON 2018/0057.
2. Riktlinjerna ersätter tidigare riktlinjer, VON 2016/0093.

Bakgrund

Socialförvaltningen har tagit fram förslag till reviderade riktlinjer. Ändringarna består i:

- uppdatering av riktlinjerna utifrån nu gällande regler
- förtydligande av tidigare riktlinjer.

Den del av texten som är blå är tillagda och den delen som är röd är borttagen/ändrad text.

Förvaltningens slutsatser

Socialförvaltningens bedömning är att de föreslagna riktlinjerna med redovisande ändringar är ändamålsenliga och i överensstämmelse med gällande lag samt beslut som fattats av Österåkers kommun.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

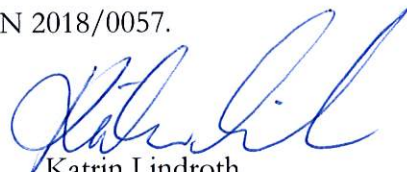
Biståndsenheten: 2016-11-29, VON 2016/0093

Bilagor

Riktlinjer för avgiftshandläggning, VON 2018/0057.

Susanna Kiesel
Socialdirektör

Katrin Lindroth
Enhetschef administrativt stöd och service

Riktlinjer för avgiftshandläggning

Antagna av Vård- och omsorgsnämnden att tillämpas
från **2018-07-01**

Innehållsförteckning

Riktlinjer för avgiftshandläggning.....	1
Biståndsbeslut – grunden för avgiftsbeslut	3
Avgiftsfria insatser	3
Avgiftsbelagda insatser.....	3
Avgiftsunderlag (Inkomst + ev. bostadstillägg)	4
Inkomstberäkning.....	4
Inkomstberäkning för makar	4
Inkomstberäkning för ensamstående.....	4
Inkomstberäkning för barnfamiljer.....	4
Inkomster som räknas med i avgiftsunderlaget.....	4
Inkomster som inte räknas med i avgiftsunderlaget.....	6
Förbehållsbelopp (Minimibelopp + Bostadskostnad).....	6
Minimibelopp	6
Makar som inte bor tillsammans	7
Barn och familj.....	7
Minskning av minimibeloppet - individuella avdrag.....	7
Höjning av minibeloppet individuell bedömning	7
Jämkning av matavgifter.....	8
Utgifter som inte räknas med i minimibeloppet	8
Boendekostnad.....	8
Faktorer som minskar boendekostnaden.....	10
Tillfällig avvikelse	10
Avgiftsutrymme (Avgiftsunderlag – Förbehållsbelopp).....	11
Avgifter.....	12
Överklagan.....	12

Biståndsbeslut – grunden för avgiftsbeslut

Den enskildes avgifter för vård och omsorg utgår från det biståndsbeslut som beviljats. Frågor om avgifter regleras i 8 kap. socialtjänstlagen (SoL).

Debitering sker månatligen i efterskott. Gällande hemtjänst debiteras brukaren för utförd beviljad tid, upp till gällande maxtaxa eller den enskildes avgiftsutrymme (betalningsförmåga).

Avgiftsfria insatser

- Boendestöd
- Kontaktperson
- Daglig sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning
- Trygghetslarm
- Avlösning

Avgiftsbelagda insatser

Följande insatser inom SoL ingår i maxavgiften som är fastställd av Riksdagen och räknas om årligen. Avgifterna för insatserna nedan baseras i lagen på en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet.

- Omvårdnad på särskilt boende
- Omvårdnad på korttidsboende, [växelvård](#) och hem för vård eller boende(HVB)
- [Omvårdnad på bostad med särskild service](#)
- Hemtjänst
- Ledsagning
- Dagverksamhet

Dessa insatser får tillsammans inte överstiga maxavgift eller kundens avgiftsutrymme.

Måltidsavgifter ingår ej i maxtaxan.

[Boendeavgift](#) och [omvårdnadsavgiften](#) på HVB, korttidsboende och växelvård får tillsammans inte överstiga kundens avgiftsutrymme.

Avgiftsunderlag (Inkomst + ev. bostadstillägg)

Inkomstberäkning

Inkomstuppgifter från Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten hämtas månatligen samt årligen när inkomstförfrågan inkommit där medgivande till hämtning av uppgifter finns. Brukaren själv måste uppge övriga inkomster och pensioner.

Uppgifter om kapitalinkomst inhämtas från Skatteverket årligen. Senaste deklarationen används.

Skattetabell för den kommun där den enskilde är skriven ska användas.

När kommunen får in uppgifter om ändrade förhållanden ska ett nytt avgiftsbeslut fattas enligt 8 kap. 9 § SoL. Den enskilde är skyldig att själv informera om ändrade förhållanden under året som kan påverka avgiften.

Inkomst som brukaren antas komma att få under de närmaste tolv månaderna fördelas med lika belopp per månad.

Förmögenhet tas inte med i beräkningen, enbart avkastning av kapital.

Om den enskilde inte lämnar in en inkomstförfrågan debiteras denne enligt gällande maxtaxa.

Inkomstberäkning för makar

Inkomstuppgift begärs alltid från båda makar oavsett om bara en av makarna har insats. Makars inkomster läggs samman och delas i två lika stora delar innan beräkning av avgift sker enligt 8 kap 4 § SoL.

Inkomstberäkning för ensamstående

I hushållsgemenskap som består av sambor, föräldrar och vuxna barn eller av vuxna syskon mm beräknas inkomst som för ensamstående.

Inkomstberäkning för barnfamiljer

Barns inkomst tas inte med i inkomstberäkningen.

Barnbidrag och flerbarnstillägg räknas inte som inkomst. Däremot ska förbehållsbeloppet minskas med barnbidraget och flerbarnstillägget.

Inkomster som räknas med i avgiftsunderlaget

- Pensioner
- Delpension
- Utlandspension (ej skattepliktig inkomst)
- Barntillägg

- Premiepension
- Omställningspension
- Efterlevandepension
- Änkepension
- Barnpension
- Efterlevandestöd till barn
- Sjukersättning
- Aktivitetsersättning
- SKP-pension
- Kåpan tjänstepension
- ITP/S-pension
- BOA-pension
- KPA-pension (från SPV)
- KPA-pension
- Livränta arbetsskada, skattepliktig
- Inkomst av lön
- Vårdbidrag
- Sjukpenning
- Arbetslöshetskassa
- Allmänna avdrag
- Aktiv i näringsverksamhet
- Passiv näringsverksamhet
- Överskott kapital
- Bostadstillägg BTP
- Särskilt bostadstillägg
- Bostadsbidrag BOB
- Traktamente och reseersättning (den del som beskattas)
- Studiemedel – bidragsdelen
- Skattefria stipendier till del som överstiger 3 000 kronor
- Vuxenstudiestöd (barntillägg, timersättning)
- Vårdbidrag (ej omkostnadsdel)
- Föräldrapenning
- Underhållsbidrag
- Familjebidrag
- Hyresinkomster (för den sökandes privatbostad)

Inkomster som inte räknas med i avgiftsunderlaget

- Assistansersättning
- Ersättning som utbetalas från kapitalförsäkringar
- Försörjningsstöd
- Handikappersättning
- Introduktionsersättning för flyktingar
- Studiemedel (lånedelen)
- Vårdbidrag (omkostnadsersättning)
- Underskott av kapital
- Barnbidrag (förbehållet minskas med barnbidraget)
- Expansionsmedel
- Särskild pensionstillägg
- Barnpension, skattefri del
- Övr ej skattepliktiga pensioner
- Övr ej skattepliktiga inkomster
- Anhörigbidrag

Förbehållsbelopp (Minimibelopp + Bostadskostnad)

Minimibelopp

~~Enligt proposition 2000/01:149 angående avgifter inom äldre- och handikappomsorg ska~~

Minimibeloppet enligt 8 kap 7 § ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidningar, telefon, TV-avgift, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

~~Vid höjning och sänkning av minimibelopp följs Konsumentverkets normer enligt rekommendation i propositionen.~~

Minimibeloppet ska utgöra lägst en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående eller 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sammanboenden 8 kap 2 §

Minimibeloppet för yngre personer med funktionsnedsättning (60 år och yngre) höjs enligt Socialstyrelsens rekommendation upp till 10 % för bosättning och familjebildning. Höjningen gäller både för boende i ordinärt boende och särskilt boende.

Kostnadsposten för livsmedel utgår enligt Konsumentverkets rekommendation från personer 75 år och äldre och en snittkostnad för man och kvinna.

Justering av minimibeloppet kan göras genom uppgifter från den enskilde och ska kunna styrkas av den enskilde. Justering av olika delposter i minimibeloppet ska som huvudregel inte göras då minimibeloppet ska ses som en helhet för att täcka normalkostnader.

Makar som inte bor tillsammans

Om makar inte delar hushåll används minimibeloppet som om de var ensamstående.
När make/maka inte delar hushåll, t ex när den ena flyttar till särskilt boende, tas hänsyn till ett eventuellt negativt avgiftsutrymme med i beräkningen.

Barn och familj

Beräknas enligt Konsumentverkets broschyr ”Koll på pengarna”.
Som barn räknas personer som är under 18 år. ~~Alternativt om personen går i skolan efter denna tidpunkt, dock längst till barnet fyller 21 år.~~

Minskning av minimibeloppet - individuella avdrag

Minskning av minimibeloppet sker då man bor på särskilt boende, då vissa kostnader som t ex el ingår i hyran enligt 8 kap 8 § SoL.

Höjning av minibeloppet individuell bedömning

Det kan finnas situationer då en enskild person har fördyrade levnadskostnader inom ramen för de poster som det lagstadgade minimibeloppet avser att täcka. Det kan också förekomma att enskilda därutöver av olika skäl har andra levnadskostnader än dessa. Kostnaderna ska vara av varaktig karaktär, det vill säga att den enskilde har kostnaderna **mer än 6 månader** om året. Beloppet ska också avse ett inte oväsentligt belopp vilket **är minst 200 kronor/månad/post**. Orsaken till fördyrade levnadskostnader ska kunna styrkas ~~antingen i biståndshandläggarens utredning~~, av behörig läkare, sjukgymnast, arbetsterapeut, dietist eller liknande.

~~Har den enskilda höga kostnader av mer tillfällig art ska den enskilde hänvisas till socialförvaltningens försörjningsstöd ej hemtjänstavgift enligt deras riktlinjer.~~

Det kan t ex vara:

- Kostnader för fritidsaktiviteter för yngre personer med funktionsnedsättning, avser kostnader som är naturliga för den åldersgruppen
- God man
- Kostnader som följd av andra aktiviteter eller ändamål som den enskilde av olika anledningar inte kan eller bör avstå ifrån
- Laktos- och glutenfri kost. Se Konsumentverkets förteckning
- ~~Biståndsbedömd mat~~
- Läkemedel som ligger utanför högkostnadsskyddet
- Fotvård

Merkostnad för mat ska ingå i beräkningen av förbehållsbeloppet och gäller följande biståndsbedömda insatser:

- Mat på dagverksamhet
- Mat på växelvård
- Mat på korttidsboende
- Mat på särskilt boende
- Måltidskostnad från Solhällas, Solgårdens och Görjansgårdens matsal om detta är biståndsbedömt

Merkostnaden beräknas på 30 dagar per månad.

Jämkning av matavgifter

~~Beslut om matjämkning och höjning av minimibeloppet ska vara tidsbegränsat.~~

Beviljas om:

- Avgiftsutrymmet är 0 kr och
- Om eget kontrakt finns ska bostadstillägg eller bostadsbidrag ha beviljats
- Bankmedel och/eller värdepapper får inte överstiga ett halvt prisbasbelopp de senaste två månaderna

~~Den enskilde som trots jämkning av matavgift inte har medel motsvarande skälig levnadsnivå hänvisas till socialförvaltningens försörjningsstöd ej hemtjänstavgiften enligt deras riktlinjer.~~

Har brukaren ekonomiskt bistånd beviljat kan avgiften för omsorg och matavgiften reduceras.

Utgifter som inte räknas med i minimibeloppet

- Utmätning eller införsel av Kronofogden räknas inte med, då Kronofogden tar hänsyn till brukarens kostnader, omsorgskostnader.
- Restskatt eller skulder
- Avgift till trossamfund

Boendekostnad

Boendekostnaden beräknas enligt den faktiska boendekostnaden eller enligt

Försäkringskassans/Pensionsmyndighetens schablon –beroende på vad brukaren själv väljer.

Avgiften som avser hyra för bostad som inte omfattas av hyreslagen får uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 gånger prisbasbeloppet (SoL 8 kap 5 §). Avgiften ingår inte i maxtaxan, men beräknas mot brukarens avgiftsutrymme.

Om den enskilde:

Bor i hyrd bostad är boendekostnaden lika med hyran inklusive värme och obligatoriska avgifter och ev hyra av garage.

Bor i bostadsrätt är boendekostnaden lika med månadsavgiften inklusive värme och obligatoriska avgifter och ev hyra av garage.

- Finns bostadslån räknas 70 procent av räntekostnader med i boendekostnaden.
- Om uppvärmningskostnader inte ingår i avgiften ska det läggas till på boendekostnaden.

Bor i eget hus räknas följande som boendekostnad:

- Fastighetsavgift
- 70 procent av räntekostnader för bostadslånet
- 70 procent av tomträttsavgift (hyra för mark)
- Avgift till samfällighet
- Uppvärmningskostnad
- Övriga driftskostnader som försäkringar, vatten och avlopp, renhållning
- [Underhållskostnad för innevarande år](#)

Bor i eget hus på lantbruksenhet räknas följande som boendekostnad (endast kostnader som rör bostadsfastigheten, bostadsbyggnad inklusive tomtmark får räknas med):

- 70 procent av räntekostnader på lån som rör bostadsfastigheten
- Fastighetsavgift
- Uppvärmningskostnad
- Övriga driftskostnader som försäkringar, vatten och avlopp, renhållning
- [Underhållskostnad för bostadsfastigheten innevarande år](#)

Bor i arrenderat småhus på lantbruksenhet räknas följande som boendekostnad:

- Arrendeavgiften för bostaden inklusive tomtmark
- Uppvärmningskostnad
- Övriga driftskostnader som försäkringar, vatten och avlopp, renhållning och underhåll
- [Underhållskostnad för bostadsfastigheten innevarande år](#)

Bor i särskild boendeform. hyra och uppsägningstid enligt hyreskontraktet.

Vistas i korttidsboende/växelvård /HVB debiteras en boendeavgift. Avgiften avser hyra för bostad som inte omfattas av hyreslagen och får uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 gånger prisbasbeloppet. Avgiften ingår inte i maxtaxan, men beräknas mot kundens avgiftsutrymme.

~~Vistas i hem för vård eller boende HVB debiteras en boendeavgift. Avgiften avser hyra för bostad som inte omfattas av hyreslagen och får uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 gånger prisbasbeloppet. Avgiften ingår inte i maxtaxan, men beräknas mot kundens avgiftsutrymme.~~

~~Hyran och omvårdnadsavgiften på HVB, korttidsboende och växelvård få tillsammans inte överstiga kundens avgiftsutrymme.~~

Dubbel boendekostnad När en brukare flyttar till ett särskilt boende tas inte dubbel boendekostnad med i beräkningen, detta gäller även vid flytt mellan särskilda boenden. Hänsyn tas till den högsta bostadskostnaden i tre månader.

~~Som barn räknas personer som är 18 år alternativt om barnet går i skolan efter denna tidpunkt, dock längst till barnet fyller 21 år.~~

Undantag

I de fall vistelsen i HVB är förenad med *behandling* tar Vård och omsorgsnämnden inte ut någon avgift. Den enskildes hela egenavgift tas då ut av Socialnämnden alternativt landstinget.

Faktorer som minskar boendekostnaden

- Har inneboende
- Hyr ut garageplats/bilplats
- Bedriver näringsverksamhet hemma
- Delar bostad med annan som är över 21 år

Tillfällig avvikelse

Reducering av avgift för dagverksamhet

Avdrag för dagverksamhetsavgift görs med en fjärdedels månad för varje vecka brukaren inte haft insatsen.

Reducering av avgift för särskilt boende

Planerad frånvaro ska meddelas snarast till boendet av brukaren/anhörig. Kostnaden för måltider och omvårdnad reduceras med 1/30 per frånvarodag. Återkomst dagen till boendet räknas inte som frånvarodag. Hyran reduceras inte. Avlider brukaren på särskilt boende tas omvårdnadsavgiften ut för dagen då brukaren avlider men matkostnaden debiteras inte.

Frånvaro på korttidsboende/växelvårdsboende/HVB

Brukaren betalar för närvarodagar

Mat på särskilt boende eller korttidsboende

Om brukaren har sondmatning debiteras samma avgift som för normalkost. Om brukaren avlider på särskilt boende eller korttidsboende debiteras inte matkostnaden för dagen då brukaren avlider.

Avgiftsutrymme (Avgiftsunderlag – Förbehållsbelopp)

Den summa som kvarstår efter att förbehållsbeloppet räknats av från inkomsterna är den enskildes avgiftsutrymme (betalningsförmåga).

Avgiftsunderlag

- + nettoinkomst per månad ¹⁾
 - + Överskott av kapital per månad/12 månader ²⁾
 - + ev. bostadstillägg
- Summa = avgiftsunderlag

Förbehållsbelopp

- minimibelopp ³⁾
 - + bostadskostnad ⁴⁾
- Summa = förbehållsbelopp

Avgiftsutrymme

- + avgiftsunderlag
 - förbehållsbelopp
- Summa = avgiftsutrymme

¹⁾ För makar läggs inkomsterna samman och fördelas lika på respektive person. Detta gäller inte sambor, då det inte finns en lagstadgad underhållsskyldighet mellan dem.

²⁾ Överskott av kapital finns specificerad på den senaste inkomstdeklaration.

³⁾ Minimibeloppet är lagstadgat och ska täcka normalkostnader för ett hushåll. Det minimibelopp som gäller för ensamstående ska utgöra lägst en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet. Minimibeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor ska utgöra en tolfedel av 1,1446 gånger prisbasbeloppet.

⁴⁾ Bostadskostnad för makar som bor ihop fördelas lika på respektive person.

Avgifter

Avgiftsbeslut skickas ut till nya brukare samt vid ändringar som påverkar avgiften. En omberäkning av avgifterna görs årligen i januari. Årligen skickas även avgiftsbeslut ut till alla brukare med nya avgifter för innevarande år.

En avgiftsändring kan bli aktuell i flera olika situationer, t ex

- Förändring av biståndsbeslutet ~~– ska meddelas av biståndshandläggaren~~
- Inkomstförhållanden ändras – ska meddelas av den enskilde, avgiftshandläggarens månatliga uppföljning hos Försäkringskassan och/eller vid årlig omräkning av avgifterna
- Äktenskap ingås eller upplöses – ska meddelas av den enskilde
- Omständigheter som föranleder högre förbehållsbelopp – ska meddelas av den enskilde ~~eller av biståndshandläggaren~~
- Bostadstillägg eller andra bidrag som beviljats eller utgått – ska meddelas av den enskilde, eller inhämtas vid månatlig rapport från Försäkringskassan
- Prisbasbeloppet förändras – beslutas vid varje årsskifte

En ändring av avgiften ska gälla från och med månaden efter den månad då anledningen till ändringen har uppkommit. Enligt 8 kap § 9 SoL

Rättelse av avgift kan göras till fördel eller nackdel för den enskilde, retroaktivt i högst tre månader.

~~Anstånd med betalning upp till tre månader får beslutas av avgiftshandläggaren. Anstånd med betalning över tre månader beslutas av enhetschef.~~

~~Avskrivning av skuld beslutas enligt delegationslista.~~

~~Uppföljning av kundreskontra sköts av ekonomienheten.~~

Avgiftsbeslutet, som visar den enskildes avgiftsutrymme (betalningsförmåga), skickas till den enskilde tillsammans med underlag som visar hur avgiften räknats fram. Avgiftsutrymmet som blir en minuspost redovisas som 0 kr.

Överklagan

Beräkningen av avgifter, förbehållsbelopp och inkomster kan överklagas enligt 16 kap. 3 § SoL.

Beslut om avgiftssystemet fattas av Kommunfullmäktige. Sådana beslut överklagas genom laglighetsprövning (10 kap. kommunallagen).